

Reški krvodajalci-železničarji na skupni akciji z ljubljanskimi

Že tretjič zapored so se srečali krvodajalci-železničarji iz pobratenih mest Reke in Ljubljane. Dvajset krvodajalcev iz reške Sekcije za vleko je 10. julija letos skupaj z dvajsetimi iz ljubljanske dalo kri v Zavodu SRS za transfuzijo krvi. Prijateljsko srečanje s tako humanim namenom so sklenili še z izletom v Logarsko dolino. Četrto srečanje bo naslednje leto na Reki.

Foto in tekst: Olga Mežan

LJUBLJANSKA BANKA

Domovina, radi te imamo

Med tridnevnim obiskom v domovini so si pionirji iz Stuttgarta ogledali Bled, Po-

ljubljanska banka

stojno, Ljubljano, Zagreb, Kumrovec, Podčetrtek in Spodnjo Stubico.

V okviru dejavnosti Ljubljanske banke med otroki naših delavcev, začasno zaposlenih v tujini, je kot redni gost banke prišla na tridnevni obisk skupina 94 učencev – članov pionirskih odredov in šolskih hranilnic »Triglav« in »Mladost« iz Stuttgarta.

POGOVOR

Frida Žitnik

Frida Žitnik dela že 20 let v Pletenini, od tega 14 let v bizoviškem obratu. Rojena je v Bizoviku, tam živi z možem in dvema otrokoma, udeleži se na vseh koncih in krajih.

– V obratu ste predelavka. Delate zmeraj popoldne?

– Zadnje čase že. Tako mi najbolj ustreza. Le zdaj, ko bosta sin in hčerka doma, bi rada zamenjala.

Pletenina

– S čim se ukvarjate?

– Kar preveč sem obremenjena. Poleg tega, da sem tukaj predsednica izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata, opravljam blagajniške posle za krajevno skupnost in družbenopolitične organizacije. Tudi sem mentor mladih v Bizoviku, začasna tajnica krajevne skupnosti in namestnica predsednika temeljne delegacije krajevne skupnosti za občino Moste-Polje.

– Kaj pa mož?

– Mož je predsednik krajevne skupnosti.

– Torej sta oba vprežena.

– Ja, ampak ne zaradi koristi, ker je delo zastojno.

– Pa gre?

– Kaj naj rečem... Mora že tako biti, čeprav imava oba, mož in jaz, malo časa zase. Ampak ne bo šlo več brez plačanega tajnika v KS, ker je dela preveč.

– Kakšnega?

– V Dolini, tu zraven, bomo letos zgradili igrišča za roket, košarko, mali nogomet, dve balinišči in otroško igrišče.

– Ni skromno. Pa denar?

– Nikoli ga ni preveč. Raču-

namo tudi na pomoč Pletenine.

– Poprečni dosegi norm, objavljeni vsak mesec za nazaj – vam nič ne povedo?

– Ne, ko pa cene za artikole ne poznamo. Imamo sicer plan in vemo, koliko naredimo, a doprinos vseeno ostaja skrivnost. Pa s planom so tudi težave. Ne vemo, na kakšni osnovi je postavljen. Najbrž temelji na količini polizdelka, ker en mesec je dnevna planirana količina 12.000 kosov, drugi mesec pa 11.000 kosov dnevno. Tako ga enkrat zlahka dosegamo, drugikat pa komaj. Po mojem bi bilo treba plan postavljati po številu ljudi.

– Kaj delate zdaj?

– Ženske hlačke, telovadne maje – moške, dekliške, deške...

– Koliko zaslužite kot predelavka?

– 600 bomo rekli.

– Kaj pa boljša delavka, takšna, ki je bolj pridna?

– Takole okrog 450 starih jurjev.

Partizanska magistrala

Uredništvo Kolektiva me je zadolžilo za članek o delu v Beli krajini že za prejšnjo številko Kolektiva. Zaradi obremenitve z delom na mojem delovnem mestu in zadolžitve v drugih organizacijah zunaj naše DO nisem utegnil uredništvu Kolektiva ter se na tem mestu opravičujem. Članek o gradnji v Beli krajini je kot že rečeno kljub temu izšel, vendar le z nekaj podatki.

Tozdr Nizke gradnje je prevzel dela na rekonstrukciji regionalne ceste Grosuplje-Žužemberk-Črnomelj-Adlešiči, na odseku Kot-Gaber in Gaber-Brezje. Skupna dolžina odsekov je 5340 m. Prvi odsek ceste Kot-Gaber spada pod hribovi teren, saj znaša višinska razlika na dolžini 2283 m 154 m. Drugi odsek ceste Gaber-Brezje pa spada le delno v gričevnat teren. Celotna rekonstruirana cesta pa se po pomembnosti imenuje »Partizanska magistrala«.

K. J.

Izgradnja vrtca ne stoji

Stavbo na Erjavčevi, ki jo je Ljubljanska banka kupila z namenom, da v njej uredi vrtce za otroke svojih zaposlenih, še obnavljajo. Kljub bujnemu zelenju je očitno, da so za dela krepko poprijeli.

stanovanjska samouprava – stanovanjska samouprava – stanovanjska samouprava

Razvoj stanovanjskega gospodarstva od os-

Ko prehajamo v drugo mandatno obdobje delegatske skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti menimo, da je potrebno delovne ljudi in občane v glavnih obrisih seznaniti z dosedanjim razvojem na stanovanjskem področju od osvoboditve dalje.

Znano je, da je stanovanje temeljno življenjsko vprašanje vsakega delovnega človeka. Veliko stanovanjsko stisko vsi priznavajo, družba se je tega zavedala.

Prvo obdobje je od osvoboditve do leta 1955, ko je bila obnova dežele prva naloga. V tej dobi so sredstva stanovanjske izgradnje bila administrativno odmerjena in tudi relativno skromna. Stanovanjski problem tega časa je bil velik socialnoekonomski problem.

Za obdobje od 1955 do 1959 je značilna ustanovitev in delovanje stanovanjskih skla-

dov, ki so imeli precejšen administrativni značaj in je bil premajhen materialni interes stanovalcev. V letu 1960 se prične uveljavljati in izvajati stanovanjska reforma in se z njo poveča vloga stanovanjskih skladov in je dana osnova za aktivnejše vključevanje občanov v gradnjo in upravljanje s stanovanjskim skladom.

Po letu 1970 se v sistem stanovanjskega gospodarstva in izgradnje stanovanj vgrajuje načelo vzajemnosti in solidarnosti pri reševanju stanovanjskih problemov delovnih ljudi in občanov, pri čemer se

vzpostavlja poseben sistem pomoči tistim, ki zaradi nizkih osebnih dohodkov ne morejo sami reševati svojega stanovanjskega problema. Ustrezen razvoj stanovanjskega gospodarstva oziroma stanovanjske politike pospešuje razvoj industrijske proizvodnje in drugih gospodarskih ter negospodarskih dejavnosti in je znak gospodarskega napredka in pospeševalec ekonomske rasti. Prav tako je tudi razvoj stanovanjskega gospodarstva in reševanje stanovanjskih problemov odvisen od ravni izgradnje samoupravnih socialističnih odnosov. To trditev lahko podpremo z dejstvom, da vedno večja industrializacija dežele pospešuje preseljevanje prebivalstva in tako ustvarja pritisk, da se v novih mestih bi-

vanja zagotove vsaj osnovni pogoji za življenje.

Posledica pa je v zaostrenem položaju na področju stanovanjskega in komunalnega gospodarstva in stalno pomanjkanje stanovanj.

Kategorija stanovanje

Stanovanje je trajna dobrina osebne potrošnje in je blago, ki ima vrednost in uporabno vrednost ter pripada predvsem področju družbene potrošnje. Je neobhodno v reprodukciji ljudi in proizvodnji materialnih dobrin.

V svojem razvoju je stanovanje prešlo dolgo pot od najpreprostejše oblike naravnega zavetišča pred vremenskimi nevarnostmi do današnjih velikih, sodobno opremljenih stanovanj. Stanovanje

je namenjeno predvsem za zadovoljevanje osebnih in družbenih potreb, kot mesto prehrane, počitka in vzgoje otrok, pa tudi za kulturno in družabno življenje ljudi. Kljub temu, da je stanovanje namenjeno posamezniku in njegovi družini, je vključeno v mrežo komunalnih in drugih naprav v naselju.

Pravno opredelitev stanovanja daje Zakon o stanovanjskih razmerjih, ki pravi, da se za stanovanje šteje skupina prostorov, namenjenih za stanovanje, ki so praviloma gradbena celota in imajo poseben vhod. Zakon pri tem izključuje prostore, ki se le v sezoni ali od časa do časa uporabljajo za počitek ali oddih, pa tudi prostore, ki so namenjeni začasno prebivanje (začasna delavska stanovanja

»Farmacia« na Trgu MDB v Ljubljani

Turistična sezona se pričenja, je na višku... Tako kot vsako leto od spomladi pa tja do pozne jeseni...

In tako se skozi Ljubljano vijejo kolone avtomobilov s turisti iz skoraj vseh evrop-

skih držav. Najbolj gosta in skoraj neprekinjena pa je tista dolga kača avtomobilov, ki vozi skozi naše mesto v obe smeri po Prešernovi in Tržaški cesti. Ob koncu Prešernove ceste je širok ovinek, kjer je Trg mladinskih delovnih brigad in kjer se odpre lep pogled na začetek dolge Tržaške ceste.

Tržaška cesta?! Pa da nismo vendar že nekje tam blizu Trsta ali pa kje na Koprskem? Saj tam so v uporabi italijanski oziroma dvojezični napis!

Ah ne, le zmotili ste se! To je samo tista lepa, vsem na pogled in več kot vidna vogalna zgradba na Trgu mladinskih delovnih brigad števil. 2, kjer je prikupno urejena LEKARNA »MIRJE« oziroma »FARMACIA«!

Italijanski turisti — in teh ni ravno malo — ne bojte se! Če ste prvič v Ljubljani in ne razumete slovenščine, pa potrebujete kakšno zdravilo — tu ni problema! Mogoče pa vas bodo ravno na Trgu mladinskih

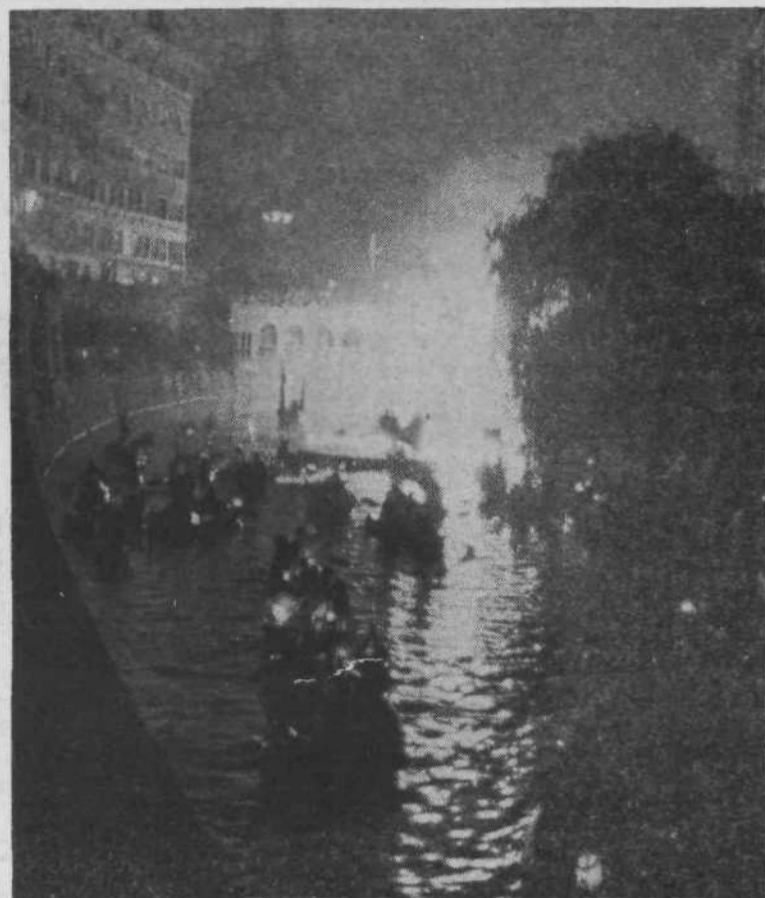
delovnih brigad (slovenskih brigad, seveda!) lahko prav lepo postregli v vašem domačem jeziku v tisti FARMACII! To je stara, dobra in znana lekarna. Že od nekdaj, že več kot tri desetletja je tu vsem na oko tista FARMACIA.

In tako nam pride na misel: »Še pomnite, tovariši?« Tistih najtežjih, grenkih dni iz naše zgodovine, ko so se v naše mesto tja od Viča sem vile kolone tujih vojakov v zelenih čeladah — italijanskih okupatorjev.

In gotovo je bil v teh preteklih desetletjih pa do danes med temi mnogimi inozemskimi turisti tudi kakšen italijanski popotnik — turist (nekdanji vojak iz tistih časov...). Mogoče se je ob pogledu na ta napis nasmehnil, se na marsikaj spomnil... Da, mi smo bili takrat tu gospodarji! (k sreči pa ne dolgo). In takrat smo ukazali, da se povsod postavi jo v tisti »PROVINZIA DI LUBIANA« dvojezični napis!

Vendar napis na tako vidni lokaciji je to že desetletja potrjeval, še potrjuje in bo še... toda upajmo, da ne več dolgo časa!

Matej Kos

Noč na Ljubljani

Dan borca, simbol splošne ljudske vstaje in praznik skupne, neustavljive sle po svobodi in pravici, smo slavili po vsej domovini.

Na predvečer praznika je bila v našem mestu svojevrstna prireditev »Noč na Ljubljani«. Že v Valvazorjevih časih so Ljubljani prvi nedeljo v juliju prirejali zabavo na bregovih Ljubljane in na Šentjakobskem trgu ob vodnjaku, pod košato lipo. Tam se je zbrala vsa soseska... Bilo je jedače in pijače, godbe so igrale — pa so plesali tja do zgodnjega jutra. Še povodni mož se je pojavil in zaplesal z Urško tja proti Ljubljani!

In glej, ta povodni mož se je pojavil tudi na naši prireditvi. Le da se je sedaj v zelenem oblačilu vozil na splavu, osvetljenem od gorečih sveč in obkrožen z mnogimi čolni, ki so bili okrašeni z raznobarnimi lampijoni. Poletela so rakete: z mostov, grajskega

hriba in z bregov reke, kjer so gorele bakle.

Tri godbe so navdušeno igrale, ob nabrežjih se je na vseh straneh trla množica in navdušeno ploskala. Še prav posebno so bili veseli otroci, ki so jih očetje dvignili na ramena da bi bolje videli. Okrašeni čolni, pisane rakete, ognjemet in povrh še povodni mož. Res enkratno!

Celo golobi so sodelovali, več kot tristo jih je bilo. Nekateri so prileteli celo iz Beograda; jedlo, pilo in plesalo se je.

Vse priznanje organizatorjem prireditve. Turističnemu društvu Ljubljana, krajevnim skupnostim, požrtvovalnim članom novega Rekreativnega centra vodnih in obvodnih športov Ljubljana, ki so nosili levji delež pri organizaciji povorke po reki, kot tudi fantom iz Veslaškega kluba Bled, ki so s tekmovalnimi čolni prikazali svoje spretnosti.

L. G.

Ljubljanski mladi tehnik na zveznih tekmovanjih

Letos so že 14. tekmovali tudi ljubljanski mladi tehnik med svojimi vrstniki na zveznih tekmovanjih, ki potekajo vsako leto v drugi bratski republiki ali avtonomni pokrajini. V času od 15. do 18. junija so se letos pomerili v 13 tehničnih področjih mladi tehnik na XIV. srečanju mladih tehnikov Jugoslavije in njihove tehnične ustvarjalnosti v bratski republiki Makedoniji. Gostitelj jim je bilo mesto heroj — Prilep!

V slovenski tekmovalni vrsti je bilo 26 mladih tehnikov-učencev osnovnih šol (Jesenice, Velenje, Murska Sobota, Koper, Slovenj Gradec, Lovrenc na Pohorju, Brezovica pri Ljubljani, in Ljubljana), ter 4 mladinci-srednješolci. Ljubljani — mladi tehnik so osvojili srebrne medalje: s področja elektrotehnike (šestošolca: Matjaž Poga-

čar in Tomaž Gašparič), s področja radiotehnike in »lova na lisico« Marko Sitar in Dejan Kopitar in (s področja kibernetike) sedmošolca (Srečko Katona). Med mladinci je bil ljubljanski srednješolca Andrej Dolničar, ki je tekmoval v mladinskih disciplinah, vojno-taktičnih nalogah in z lastnimi izdelkom-inovacijo s področja elektronike in jo je izredno uspešno zagovarjal pred strokovno ocenjevalno komisijo in zato prejel zlato medaljo! Ljubljanski inštruktor-mentor tehničnih dejavnosti, Boštjan Novšak je to pot (že tretjič) razstavljal lastne konstrukcije in inovacije s področja elektronike in radiotehnike, ki jih je zelo uspešno zagovarjal. Zato je prejel tudi zlato medaljo in posebno nagrado. Kot najuspešnejši mentor-inštruktor tehničnih dejavnosti v klubih mladih te-

hnikov je prejel posebno diplomu Ljudske tehnike Jugoslavije in zlato medaljo.

Tako so torej Ljubljani znova dokazali, da je utrjena pot v širjenju tehnične kulture med mladino, ki prehaja v naše jutrišnje tehnično-strokovno usposobljene mlade samoupravljavce v združenem delu. Vsak uspeh je mladim tehnikom in njihovim inštruktorjem ter mentorjem vzpodbuda vnaprej, smelejši korak v tehničnih raziskovalnih poteh.

Prihodnje leto bodo ljubljanski mladi tehnik načrtno nadaljevali svoje delo in tako znova skušali dokazati svoje znanje v pismenih testih, praktičnem delu, na tekmovalnih poligonih ter v zagovorih lastnih tehničnih izdelkov na zveznem tekmovanju, ki bo verjetno v Sloveniji.

KA

stanovanjska samouprava — stanovanjska samouprava — stanovanjska samouprava

voboditve dalje

na stavbiščih ipd.) in prostore v stavbah, ki so zgrajene za nastanitev posameznikov (samski domovi, domovi za upokojece ipd.). Za razliko od poslovnih prostorov, ki so namenjeni izključno za opravljanje določene proizvodne ali neproizvodne dejavnosti.

Stanovanje postane kapitalna dobrina, kakor hitro prinaša dejanski dobiček. To velja za lastnika, ki pobira spekulativno visoko stanarino in za nosilca stanovanjske pravice, ki izkorišča podnajemnika. Prav tako je stanovanje kapitalna dobrina, če se v njem opravlja pridobitvena dejavnost (obrt ali podobno). Kot potrošna dobrina pa nastopa z vključevanjem stanovanjske dejavnosti v potrošnjo.

Zvezna ustava obravnava

stanovanje kot potrošno dobrino, ki je lahko v lasti občana, ta pa ga sme uporabljati za pridobivanje dohodka le pod pogoji, ki jih določa Zakon o stanovanjskih razmerjih.

Občani so izenačeni v možnosti pridobitve stanovanja v najem ali graditvi oz. pridobitvi stanovanja v last.

Občan ima lahko v lasti največ dve stanovanji ali tri manjša stanovanja in z njimi svobodno razpolaga tako v pogledu dajanja stanovanja v najem, kakor tudi sploh v pravnem prometu.

Zadovoljivo rešeno stanovanjsko vprašanje pomeni torej delovnemu človeku in občanu socialno varnost in enakopravni položaj v organizaciji združenega dela, delovni skupnosti in v družbi. Pro-

blem stanovanja ni samo problem človeškega standarda, ki se lahko izrazi z nekim koeficientom.

Obdobje po osvoboditvi do leta 1955

Med drugo svetovno vojno je stanovanjski sklad v naši državi izredno trpel. Od skupnega števila stanovanj iz leta 1941 je bilo porušenih in poškodovanih 20,5% stanovanj. Tako spada Jugoslavija med dežele, ki so utrpeli največjo izgubo v stanovanjskem skladu.

Zato je bila obnova stanovanjskega sklada po koncu vojne ena izmed prednostnih nalog nove države. Stanovanjska izgradnja je bila usmerjena z državno investicijsko politiko po planski delitvi sredstev in gradbenega materiala. Obdobje do leta 1955 lahko imenujemo tudi administra-

tivno proračunsko, ker je bil obseg stanovanjske izgradnje odvisen od razpoložljivih sredstev proračuna družbenopolitičnih organizacij na različnih ravneh. Že od leta 1951 začnejo v financiranju stanovanjske izgradnje v skromnih merah sodelovati tudi delovne organizacije.

Intenzivna izgradnja industrijskih centrov in s tem prekvalifikacija kmečkega prebivalstva v industrijske delavce sta povzročili večje povpraševanje po stanovanjih v mestih in tako še večjo stanovanjsko stisko. Zato je bil stanovanjski sklad v mestih postavljen pod administrativni nadzor države. Organi narodne oblasti so po določenih merilih delili stanovanja, ne glede na to, ali je bilo stanovanje v družbeni ali v privatni lastnini. S tem so se izboljšali pogoji stanovanja največjega dela delovnih ljudi na račun

tistih, ki so imeli pred vojno višji ali visok stanovanjski standard. Hudo stanovanjsko stisko so skušali omiliti tudi s tem, da so ob tem, ko so delavci gradili tovarne, z različnimi prostovoljnimi akcijami gradili tudi stanovanjske hiše.

Bistvo tega sistema je bilo v omejevanju delovanja ekonomskih zakonitosti. Značilna je bila neenotna, neplanska, neracionalna in delno tudi nestrokovna gradnja, kar je imelo za posledico nekomunalno opremljena zemljišča, čezmerno trošenje gradbenega materiala, zidavo zasebnih hiš na zemljiščih, kjer bi bile lahko večje soseske ipd. Pri skupnih naporih za zmanjševanje stanovanjske stiske je močno izstopala tovariška pomoč in udarniško delo, kot nadaljevanje izročil iz narodnoosvobodilnega boja.

Prihodnjič bomo objavili obdobje od leta 1955—1965.

Berta Malovrh-Olup